

«Світанак» як прэлюдыя дня

Аднойчы (гэта было яшчэ ў далёкія васьмідзесятыя гады мінулага стагоддзя) з выдатным музыкантам, педагогам, тады яшчэ выкладчыкам Драгічынскай музычнай школы, самадзейным кампазітарам Мікалаем Дзям'янавічам Сілічам мы паспрабавалі палічыць песні, якія былі створаны з першага дня нашага сяброўства і супрацоўніцтва. Міжволі прыгадалі ранейшыя часы, калі сам Мікалай Дзям'янавіч личыўся яшчэ вучнем «музыкалкі». Тады яго выкладчыкам, а потым і дырэктарам школы, працаваў Канстанцін Грушко. А я ўспомніў, што ў мае школьныя гады па мясцоваму радыё гучаў «Драгічынскі вальс», напісаны Канстанцінам Грушко на верш пачынаючага паэта, настаўніка беларускай мовы і літаратуры з Какорыцы Іосіфа Казіміравіча Вярышкі.

Песня пра сам горад даўно забыта і, хутчэй за ўсё, страчана назаўсёды. Пра яе існаванне нават не ведаюць цяперашнія музычныя педагогі, большасць якіх тады (а вальс быў напісаны і гучаў напачатку 60-х) яшчэ не нарадзіліся. Сёння, вядома, цяжка спадзявацца, што словы, партытура, тым больш аўдыязапіс «Драгічынскага вальса» недзе адшукаецца. І таму вельмі крыўдна, што тэза аб тым, што «напісанае застаецца» – у гэтым выпадку, мякка кажучы, не адпавядае рэчаіснасці. Страта як бы атрымалася дваякая: знік і музычны твор, і помнік літаратуры – верш аднаго з першых сяброў літаратурнага аб'яднання «Світанак» пры адноўленай райгазеце «Запаветы Леніна» Іосіфа Вярышкі.

На добры лад новую песню, напісаную тым больш мясцовымі аўтарамі, павінна была надрукаваць газета на той жа літстаронцы. Але, відавочна, гэтага не было зроблена. Літаб'яднанне толькі што стваралася – у яго склад уваходзіла толькі некалькі чалавек, што пісалі вершы. Апрача Іосіфа Вярышкі яго хоць і зрэдку, але наведваў Васіль Туркевіч – настаўнік з далёкага «заканальскага» Церабуна, а ў самім Драгічыне жыў і працаваў тады Пётр Александровіч. Кіраваць творчай суполкай узяўся зусім малады на той час журналіст Мікола Панасюк, які таксама спрабаваў пісаць вершы. Неўзабаве ён перадаў кіраванне суполкай больш вопытнаму Васілю Туркевічу. Цягам некалькіх год «Світанак» стаўся вядомым творчым аб'яднаннем, а творы пачынаючых паэтаў і празаікаў пачалі з'яўляцца ледзь не ў кожным нумары газеты. Гэтаму, трэба сказаць, спрыяла палітыка і дзейнасць Камуністычнай партыі, а таксама Саюза пісьменнікаў Беларусі, якія на самой справе клапаціліся аб маладых талентах. Шасцідзесятыя, а затым і сямідзесятыя, гады мінулага стагоддзя сталі самымі запамінальнымі ў гісторыі літаб'яднання. Творы многіх аўтараў ужо друкавала абласная газета «Заря», некаторыя рэспубліканскія газеты і часопісы. У рэдакцыю газеты прыйшоў працаваць паэт і празаік Пётр Александровіч. У тыя гады ён напісаў цікавую аповесць «Жытнёвае поле», урывак з якой з'явіўся ў райгазеце «Запаветы Леніна». А ў 1967 годзе ў рэспубліканскім выдавецтве «Беларусь» выйшла першая кніга нашага земляка, сябра літаб'яднання «Світанак» Міколы Федзюковіча «Зямля – магніт».

У пачатку сямідзесятых з вялікай падборкай вершаў у літстаронцы «Світанак» дэбютаваў і аўтар гэтых радкоў, які толькі што прыйшоў з войска. Яшчэ будучы вайскоўцам і адбываючы тэрміновую службу ажно ў Закаўказзі, у далёкім Батумі, я пільна сачыў як за творчасцю сваіх землякоў, так і за літаратурным жыццём роднай Беларусі ўвогуле. Адзін з вершаў, напісаных ў час службы на беразе Чорнага мора «Ганаруся: я з Беларусі...», у 1970 годзе надрукавала Брэсцкая абласная газета «Заря», потым мае вершы загучалі і на Беларускім радыё. Ад бацькі я некалькі разоў атрымліваў бандэролямі новыя кніжкі беларускіх паэтаў, а некаторыя, у тым ліку і першы зборнік земляка з вёскі Гутава Міколы Федзюковіча, я ўзяў з сабою падчас прызыву...

Асобна хачу сказаць пра творчасць драгічынца (зямелька яму пухам!) Пятра Александровіча. Ён быў, бадай, адным з самых прафесійных паэтаў, друкаваўся ў абласной «Зары», у рэспубліканскім часопісе «Нёман». Напісаў цікавую, у нейкім сэнсе гістарычную, аповесць пра гады пасляваеннай калектывізацыі ў нашых мясцінах. Тэма гэтая мала распрацаваная ў беларускай літаратуры – апрача Івана Мележа (трылогія «Людзі на балоце») ды Піліпа Пестрака (раман «Серадзібор»), практычна ніхто з беларускіх

пісьменнікаў не кранаў яе. Да мяне гэты твор трапіў неўзабаве, калі я прыйшоў працаваць у “Запаветы Леніна” ды кіраваць “Світанкам”. Гэта было недзе ў 1984 годзе. Журналісцкае жыццё аднак не дазваляла тады па-сапраўднаму ўважліва пазнаёміцца з творам. Я параіў аўтару даслаць яго ў Мінск, у часопіс “Нёман”. Аповесць была напісана на рускай мове, а рускамоўныя творы тады маглі надрукаваць толькі гэтае выданне – астатнія ўсе выдаваліся па-беларуску. Аповесць доўгі час праяжала і там, хаця на наступны год Пятра Александровіча запрасілі на рэспубліканскі семінар маладых літаратараў у Каралішчавічы. Тады ж яго ўдзельнікам быў і я. Памятаю, на жаль, беглае абмеркаванне гэтага твора вядомымі пісьменнікамі. У цэлым твор быў ухвалены. Некаторыя пашкадавалі, праўда, што ён рускамоўны і здабыткам нацыянальнай літаратуры як бы стаць не можа. Мінула тры дзесяцігоддзі – і я вырашыў перакласці гэты твор на беларускую мову ды выдаць яго асобнай кніжкай. Мяркую, што напачатку наступнага, 2020 года, больш чым праз 50 год пасля напісання, кніга нашага земляка Пятра Александровіча ўбачыць свет.

Падчас майго кіравання літаб’яднаннем “Світанак” адбылося ўрачыстае святкаванне 25-годдзя з дня яго ўтварэння. Па сутнасці яно ўзнікла разам з адраджэннем Драгічынскага раёна і самой газеты напрыканцы кастрычніка 1961 года. Тады ж, у 1986 годзе, па маёй ініцыятыве РК ЛКСМБ быў выдадзены адмысловы буклет-плакат, прысвечаны аб’яднанню з кароткай інфармацыяй, партрэтамі і біяграфіямі 20 найбольш актыўных яго сяброў: Пятра Александровіча, Таццяны Аляксейчык, Васіля Туркевіча, Уладзіміра Белянкова, Яўгена Бондара, Вадзіма Вярышкі, Уладзіміра Гарбарука, Мікалая Герасіміка, Алены Дуньковіч, Міколы Панасюка, Уладзіміра Сітухі, Антаніны Шчарбук, Міколы Шэляговіча, Леаніда Шчарбука ды іншых.

Праз два гады “Світанку” будзе 60! Цяжка паверыць, што за гэтыя гады вялікі гістарычны адрэзак часу праз школу літаратурнага майстэрства прайшлі дзесяткі здольных паэтаў, празаікаў, журналістаў, многія з якіх сталі сапраўднымі прафесіяналамі. Я доўга гартаю падшыўку газеты “Запаветы Леніна” з адмысловымі літстаронкамі. Будучы кіраўніком літаб’яднання на працягу пяці год, я акуратна збіраў іх. Калі б гэта рабілася ўвесь час, іх была б не адна сотня!..

Добрую традыцыю весці літаратурную вучобу, выходзяць новыя маладыя таленты наша раёнка, якая носіць ужо іншую назву “Драгічынскі веснік”, працягвае і зараз. Некалькі разоў на год па-ранейшаму з’яўляюцца літстаронкі “Світанак”. І гэта толькі таму, што ў раёне жыве нямала творчых людзей, а многія былыя “світанкаўцы” не забываюць сваю “малую радзіму”, сваю газету.

Тым не менш першым калектыўным, як аказалася, знакавым творам “Світанка” стала песня “Драгічынскі вальс”. А паколькі, на жаль, яна не захавалася – у памяць аб ёй мы і вырашылі з Мікалаем Дзям’янавічам Сілічам напісаць новы “Драгічынскі вальс”, які калі-некалі гучыў і зараз на канцэртах Народнага раённага аркестра народных інструментаў (саліст Мікалай Ільютка). Там, у рэфрэне, ёсць такія радкі:

Ад мітусні сталічнай
І тлуму, і рэклам
У дарагі Драгічын
Заўжды вяртацца нам...

Многія, вельмі многія колішнія пачаткоўцы, якія потым сталі вядомымі літаратарамі, журналістамі ці, нават, людзьмі іншых прафесій, не-не ды і вяртаюцца да сваіх вытокаў. Так будзе заўжды і з іншымі пакаленнямі драгічынцаў...

Мікола Трафімчук,
паэт, публіцыст, выдавец, кіраўнік літаб’яднання “Світанак” у 1984-1988 гадах